

Old Photos Mirror the Past: Back to the Past...Wat Bowoniwet

Wat Bowoniwet is one of the first class royal temples as “Ratchavoravihara”, which was formerly called Wat Mai. The temple build by Prince Bowormaha Sakdipolasep during the reign of King Rama III has been a significant royal temple of the Chakri Dynasty of Thailand. Since King Rama IV’s reign, most members of the royal family including King Rama V, King Rama VI, King Rama VII and the present King, had spent their time in the monkshood at Wat Bowoniwet. The temple has been well nurtured and preserved until now.

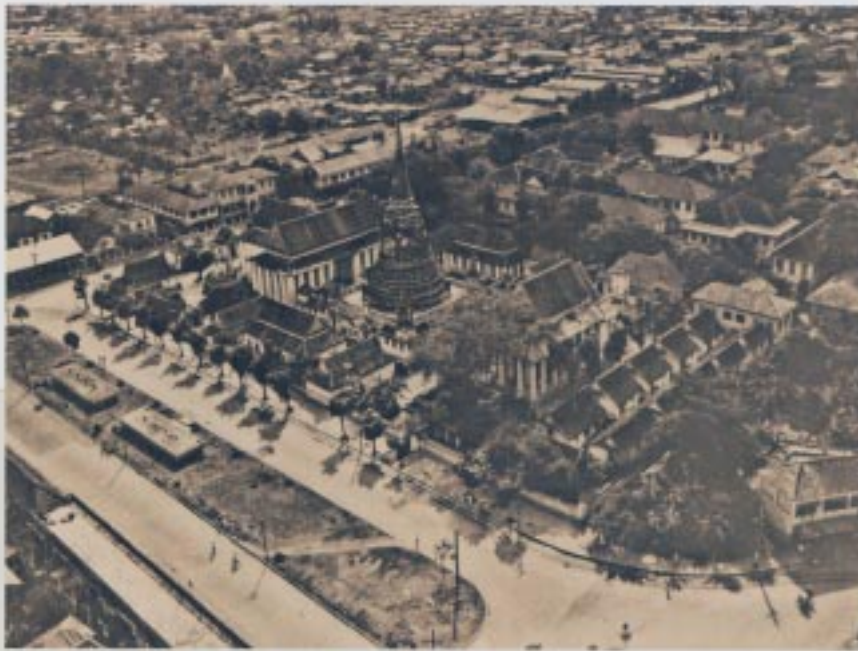
The temple consists of the public precincts and the monastic precincts similarly to other temples. The monastic precinct consist of Phra U-bosot (an ordination hall), Phra Chedi (a pagoda), Hor Phra Tripitaka (a hall for keeping the scripture), Vihara Phra Sassada (an assemble hall of the Buddha), Vihara Geng (an assemble hall in Chinese artistic style), Sala Karn Parien (a hall for sermons) and, etc. In the public precincts, there are several valuable buildings for preservation such as Sala Jan (Sala means a pavilion), Pan-ya Royal Residence, Chan Royal Residence and Petch Royal Residence, etc. Besides, there have been 4 Supreme Patriarchs staying at Wat Bowoniwet, including the present Supreme Patriarch.

Education of Wat Bowoniwet was started during King Rama IV. Somdej Phra Maha Samanachao Kromphraya Vajirayanvaroros established a Buddhist university named Maha Mongkut Ratchawittayalai in this temple to teach Pali language to monks in 1893. After that, Wat Bowoniwet School has been set up to provide knowledge to children in 1912. Later, Manusayanak Wittayatan School has been established to commemorate to Somdej Phra Maha Samanachao Kromphraya Vajirayanvaroros.

Translated by Salinya Mephokee

ย้อนอดีต...วัดบวรนิเวศวิหาร

บุศยารัตน์ คู่เทียน*



ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร พุทธศักราช ๒๔๘๔

วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นพระอารามหลวง ชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร ตั้งอยู่ริมถนนบวรนิเวศและถนนพระสุเมรุ ในท้องที่แขวงวัดบวรนิเวศ เขตพระนคร เป็นพระอารามฝ่ายธรรมยุต กรมพระราชวังบวรมหาคักติพลเสพ ทรงสร้างขึ้นในรัชกาลที่ ๓ อยู่ใกล้กับวัดรังษิสุทธารวาส เรียกนามขณะนั้นว่า "วัดใหม่" ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนสมณศักดิ์เจ้าฟ้ามงกุฎ ซึ่งผนวชจำพรรษาอยู่วัดราชาธิวาส ขึ้นเสมอเจ้าคณะรอง และเชิญเสด็จฯ มาครองวัดนี้ในพุทธศักราช ๒๓๗๙ จึงได้พระราชทานนามวัดว่า "วัดบวรนิเวศวิหาร"



พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงผนวชเป็นพระภิกษุและประทับอยู่วัดราชาธิวาส ได้เสด็จฯ มาครองวัดบวรนิเวศวิหาร พุทธศักราช ๒๓๗๙ - ๒๓๙๔

* นักจดหมายเหตุ ๖ ว. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร.

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยุบรวม วัดรังษิสุทธารวาส ซึ่งอยู่ติดกับวัดบวรนิเวศวิหารและมีสภาพทรุดโทรมมาก เข้าเป็นวัดเดียวกับ วัดบวรนิเวศวิหาร เรียกว่า คณะรังษิ โดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ ัญญเชิญพระบรมราชสรีรังคารของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มาบรรจุไว้ ณ ไต้บัลลังก์ พระพุทธชินสีห์ในพระอุโบสถ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘

วัดบวรนิเวศวิหาร แบ่งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสออกจากกันเช่นเดียวกับพระอารามอื่น เขตพุทธาวาสอยู่ทางทิศตะวันตกของพระอาราม ประกอบด้วย

พระอุโบสถ

เดิมเป็นพระเมรุของเจ้าจอมมารดาของ พระองค์เจ้าดาราวดี พระชายาของสมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาศักดิพลเสพ กรมพระราชวัง บวรสถานมงคล สร้างเป็นอาคารจตุรมุข ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปที่สำคัญ คือ พระสุวรรณเขต หรือหลวงพ่โต เป็นพระประธาน องค์ใหญ่ ัญญเชิญมาจากวัดสระตะพาน จังหวัด เพชรบุรี พระพุทธชินสีห์ ประดิษฐานอยู่ด้านหน้า พระสุวรรณเขต ัญญเชิญมาจากพระวิหาร วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เมืองพิษณุโลก เมื่อ พุทธศักราช ๒๓๗๔ พระอภัยมณี ประดิษฐาน อยู่ทางมุขด้านตะวันออกและตะวันตก เป็น พระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทร

พระเจดีย์

เป็นพระเจดีย์ทรงกลมขนาดใหญ่ ปัจจุบัน ได้รับการปรับปรุงและซ่อมแซมโดยใช้กระเบื้อง โมเสกสีทองประดับทั่วตลอดทั้งองค์ ที่ฐาน ของพระเจดีย์ประดิษฐานพระไพริพินาศ เป็น พระพุทธรูปศิลาขนาดหน้าตัก ๑ คืบ ๔ นิ้ว ส่วนสูงตลอดพระรัศมี ๑ ศอกเศษ

หอพระไตรปิฎก

สร้างพร้อมกับพระอุโบสถ สันนิษฐานว่า นำพระไตรปิฎก ฉบับพระราชวังบวรสถาน มงคลมาประดิษฐานไว้



พระพุทธชินสีห์ ในพระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาศักดิพลเสพ ได้ทรงัญญเชิญจากวิหารวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เมืองพิษณุโลก พุทธศักราช ๒๓๗๔

วิหารพระศาสดา

อยู่ทางด้านหลังพระอุโบสถ พระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างใน พุทธศักราช ๒๔๐๔ เป็นที่ประดิษฐานพระศาสดา ซึ่งเป็นพระพุทธรูปในศิลปะเชียงแสน พระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงัญญเชิญมา



พระศาสดา เติมประดิษฐานอยู่พระวิหารทิศใต้
ในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เมืองพิษณุโลก
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ให้อัญเชิญมาประดิษฐานที่วัดสุทัศน์เทพวราราม
ต่อมาเมื่อสร้างพระวิหารแล้วจึงอัญเชิญมาประดิษฐาน
ที่วัดบวรนิเวศวิหาร พุทธศักราช ๒๔๐๖

จากวัดประดู่ฉิมพลี มาประดิษฐานที่วัดบวร
นิเวศวิหาร ด้วยทรงทราบว่าพระพุทธชินสีห์
และพระศาสดาเคยประดิษฐานอยู่คู่กัน

วิหารเก๋ง

เป็นวิหารขนาด ๓ ห้อง มีเก๋งโถง ๒ ข้าง
มีประตูเข้าทางทิศใต้ ตั้งอยู่ระหว่างพระเจดีย์
และวิหารพระศาสดา พระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างสำหรับประดิษฐาน
พระพุทธรูปฉลององค์ของเจ้าอาวาส ในรัชกาล
ที่ ๕ ทรงบูรณะและโปรดให้ประดับตกแต่งด้วย
ลวดลายอย่างจีน เขียนภาพจิตรกรรมเรื่องสามก๊ก
ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป ๓ องค์ คือ
องค์กลางเป็นพระพุทธรูปยืนทรงเครื่อง มี

พระนามว่า พระพุทธวชิรญาณ องค์ทางด้าน
ทิศตะวันออก เป็นพระพุทธรูปฉลองพระองค์
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศ-
วริยาลงกรณ์ หล่อและประดิษฐานพร้อมกับ
พระพุทธวชิรญาณมีพระนามว่า พระพุทธ-
ปัญญาอังคะ องค์ทางด้านทิศตะวันตก เป็น
พระพุทธรูปฉลองพระองค์และบรรจุพระอังคาร
ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา
วชิรญาณวโรรส พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว ทรงสร้างและนำมาประดิษฐาน ใน
พุทธศักราช ๒๔๗๓

ศาลาการเปรียญ

สร้างสมัยเดียวกับหอพระไตรปิฎก อยู่ทาง
ทิศตะวันตกของพระเจดีย์ ภายในประดิษฐาน
พระพุทธรูปปางลีลาสมัสนุโขทัยและพระพุทธรูป
ยืนขนาดย่อมลงมาอีก ๒ องค์

เขตสังฆาวาสของวัดบวรนิเวศวิหาร
ส่วนใหญ่อยู่ทางตะวันออกของเขตพุทธาวาส
บริเวณนี้มีสิ่งก่อสร้างที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์
หลายหลัง คือ

ศาลาจาน

ตั้งอยู่บริเวณประตูเข้าตำหนักเพชรใกล้
โคนต้นโพธิ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรม
พระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ โปรดให้สร้างขึ้น
ทางหน้าพระตำหนัก ผนังประดับด้วยถ้วยจาน
ของเก่า

พระตำหนักปั้นหย่า

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงสร้างพระราชทาน เป็นที่ประทับของ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขณะ
ทรงผนวช เมื่อโปรดให้ครองพระอารามแห่งนี้
เป็นตึกฝรั่ง ๓ ชั้น กล่าวกันว่าย้ายมาจากสวน
ขวาในพระบรมมหาราชวัง พระตำหนักนี้ต่อมา
เป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์และเจ้าฟ้า

ซึ่งทรงผนวชและประทับ ณ พระอารามนี้ ได้รับการบูรณะครั้งแรกในรัชกาลที่ ๔ และมีศิลาจารึกพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ห้ามมิให้สตรีเพศเข้าไป ในรัชกาลที่ ๕ หลังจากสร้างพระตำหนักทรงพรตและหอสทจรเมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๓ แล้ว เจ้านายที่ทรงผนวชก็เสด็จไปประทับที่พระตำหนักทรงพรต พระตำหนักปั้นหยาจึงเป็นที่ประทับตามประเพณีเท่านั้น

พระตำหนักเดิม

อยู่ใกล้กับพระตำหนักปั้นหย่า เป็นตึก ๒ ชั้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวสร้างพระราชทานพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขณะทรงผนวช สร้างเสร็จในรัชกาลที่ ๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ในพุทธศักราช ๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ถวายวิสุงคามสีมาเขตพระตำหนักนี้แก่สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ เพื่อทรงกระทำอุโบสถได้ในยามประจวบ ต่อมาได้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส หลังจากสิ้นพระชนม์แล้วทางวัดได้รักษาสสิ่งต่างๆ ในพระตำหนักให้คงสภาพเดิมเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระองค์

พระตำหนักจันทร์

อยู่หน้าพระตำหนักเดิม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างด้วยพระราชทรัพย์ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจันทราลรัทวาร กรมขุนพิจิตรเจษฎ์จันทร์ ถวายเป็นที่ประทับของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระราชทานนามว่า “พระตำหนักจันทร์” ตามพระนามสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ



สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์
ทรงผนวชเป็นสามเณรที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
แล้วเสด็จ มาประทับ ณ พระตำหนักปั้นหย่า
วัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ. ๒๔๐๔

พระตำหนักเพชร

อยู่ติดกับพระตำหนักจันทร์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างขึ้นเป็นท้องพระโรงของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๗ หลังจากสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ สิ้นพระชนม์แล้ว เป็นที่ประชุมบำเพ็ญกุศลถวาย บางโอกาสใช้ประชุมกรรมการมหาเถรสมาคม และเป็นที่ประชุมปรึกษาเกี่ยวกับกิจการของมหามกุฏราชวิทยาลัย ในท้องพระโรงเป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูปหล่อด้วยโลหะของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พลับพลาสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี

อยู่ติดกับรั้วเหล็กด้านทิศตะวันออกของพระตำหนักจันทร์ เป็นพลับพลาทรงไทยขนาด ๒ ห้อง เดิมเป็นพลับพลาที่ประทับของสมเด็จพระ

ส่วนด้านการศึกษา สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยในพุทธศักราช ๒๔๓๖ เพื่อเปิดสอนภาษาบาลีแก่พระภิกษุสามเณร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ทรงบริจาคพระราชทรัพย์บำรุงมหาวิทยาลัย ต่อมาได้สร้างตึกโรงเรียนวัดบวรนิเวศในพุทธศักราช ๒๔๕๕ เพื่ออุทิศถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และให้เป็นทีเส้าเรียนของกุลบุตร ในพุทธศักราช ๒๔๕๔ ได้

สร้างตึกอর্থินุ ขึ้นอีก ๑ หลังที่คณะรังษี ด้วยทุนบริจาคของพระองค์เจ้าอรพินทุ์เพื่ญภาค ในภายหลังได้สร้างโรงเรียนมนุษยนาควิทยาทาน เพื่อสร้างถาวรวัตถุเป็นอนุสาวรีย์ถวายสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส โดยมีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เป็นองค์ประธานเปิดโรงเรียนเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๔๖๗ การศึกษาของวัดบวรนิเวศได้เริ่มดำเนินมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้พัฒนามาตามลำดับจนถึงปัจจุบัน



พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ในการบำเพ็ญพระราชกุศลพระศพสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ที่วัดบวรนิเวศวิหาร พุทธศักราช ๒๔๖๕



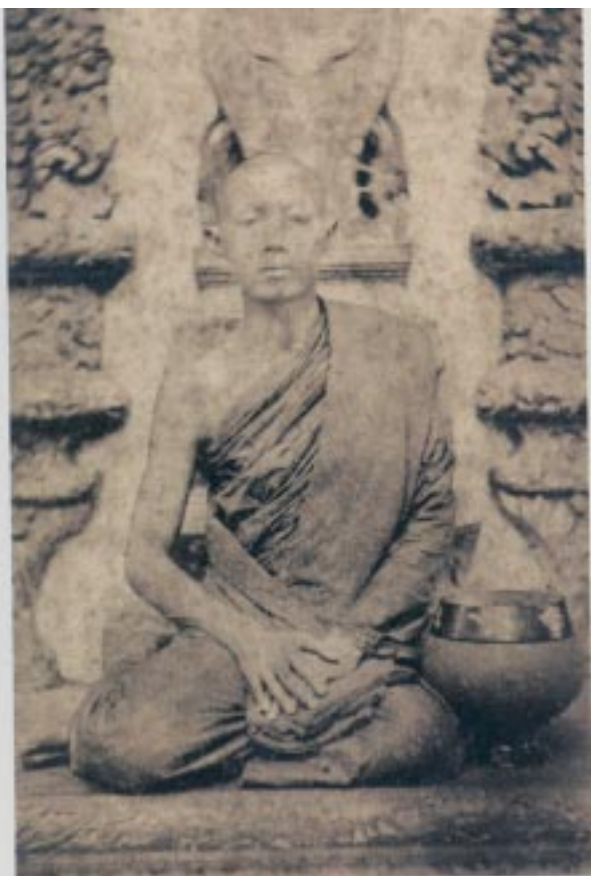
โกศพระศพสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ประดิษฐานบนพระเบญจา ที่พระตำหนักเพชร



คณะเถรสมาคม ที่หน้าพระตำหนักเพชร วัดบวรนิเวศวิหาร วันที่ ๑๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๑



พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร
(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาบำรงภูวณราชานุภาพ)
ทรงบรรพชาเป็นสามเณร พุทธศักราช ๒๔๑๘



สมเด็จพระเจ้าฟ้ามานุรังสีสว่างวงศ์
กรมพระยานุพันธ์วงศ์วรเดช
ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ พุทธศักราช ๒๔๒๒



สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ
ทรงบรรพชาเป็นสามเณร พุทธศักราช ๒๔๓๔



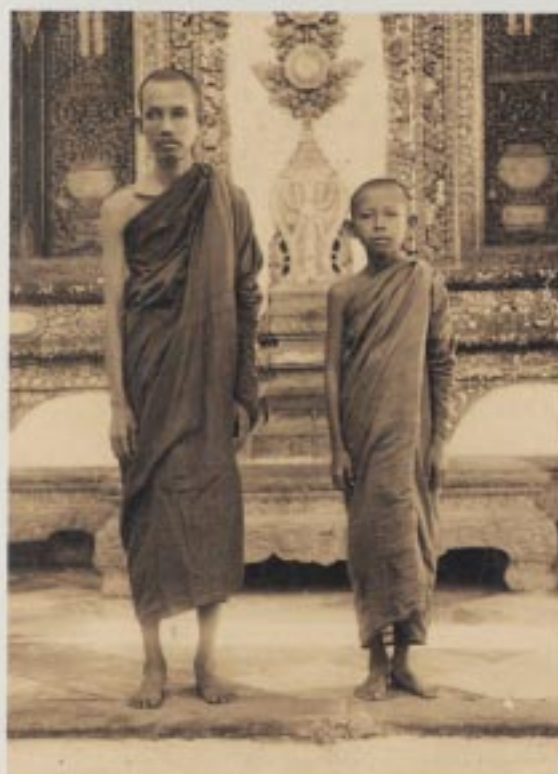
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหัยยักราชเดชาวุธ
กรมหลวงนครราชสีมา ทรงบรรพชาเป็นสามเณร
วันที่ ๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๔๖



สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ
ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ
วันที่ ๒๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๔๗



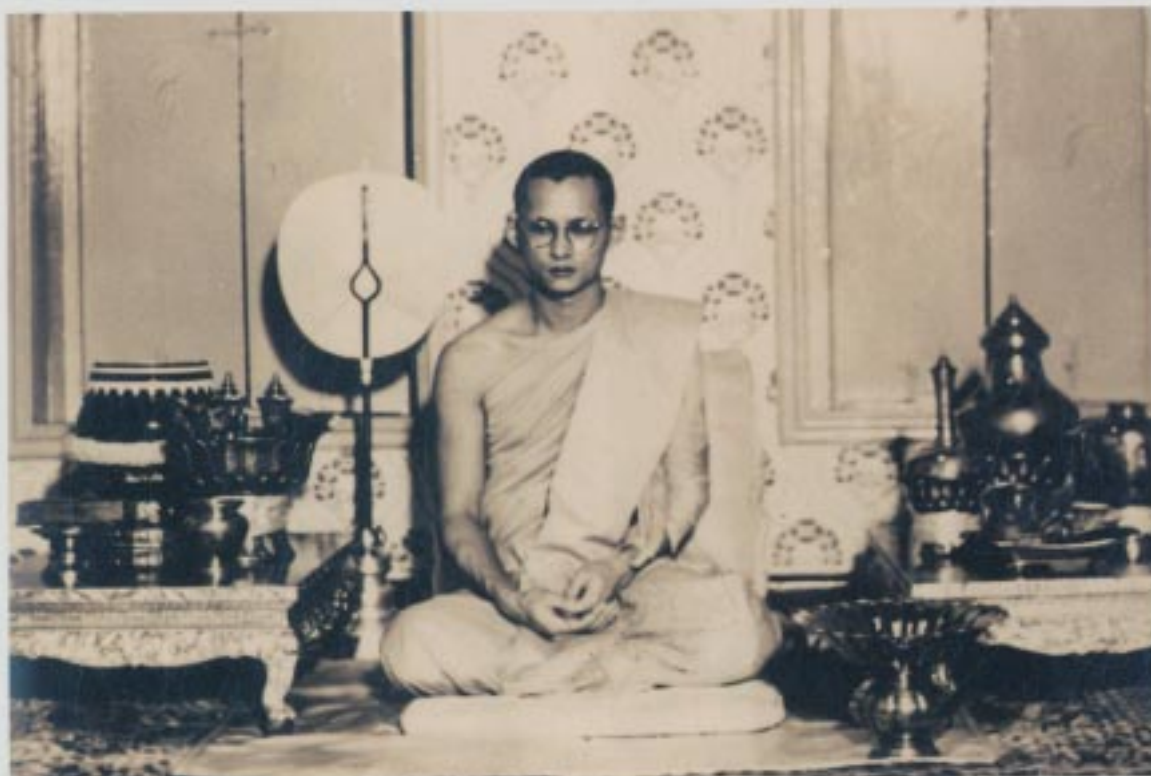
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
ทรงครองวัดบวรนิเวศวิหาร
พุทธศักราช ๒๔๑๑ - ๒๔๓๕



สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช
กรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงบรรพชาเป็นสามเณร
วันที่ ๒๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๔๗
เสด็จฯ มาประทับที่ตำหนักทรงพรต



สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชา ทรงผนวช
เป็นพระภิกษุ
วันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๐



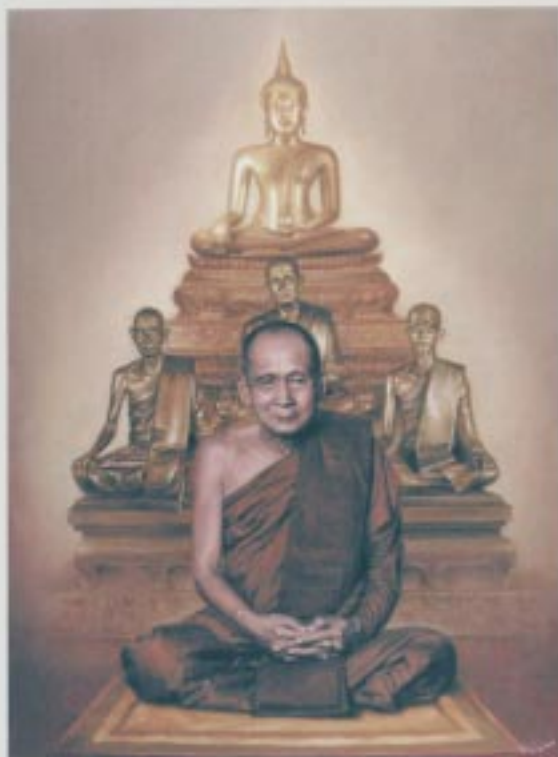
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ ณ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
และเสด็จฯ มาประทับ ณ พระตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวิหาร



สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
ทรงครองวัดบวรนิเวศวิหาร
พุทธศักราช ๒๔๓๕ - ๒๔๖๔



สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์
ทรงครองวัดบวรนิเวศวิหาร
พุทธศักราช ๒๔๖๕ - ๒๕๐๑



สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก ทรงครองวัดบวรนิเวศวิหาร
พุทธศักราช ๒๕๐๔ - ปัจจุบัน



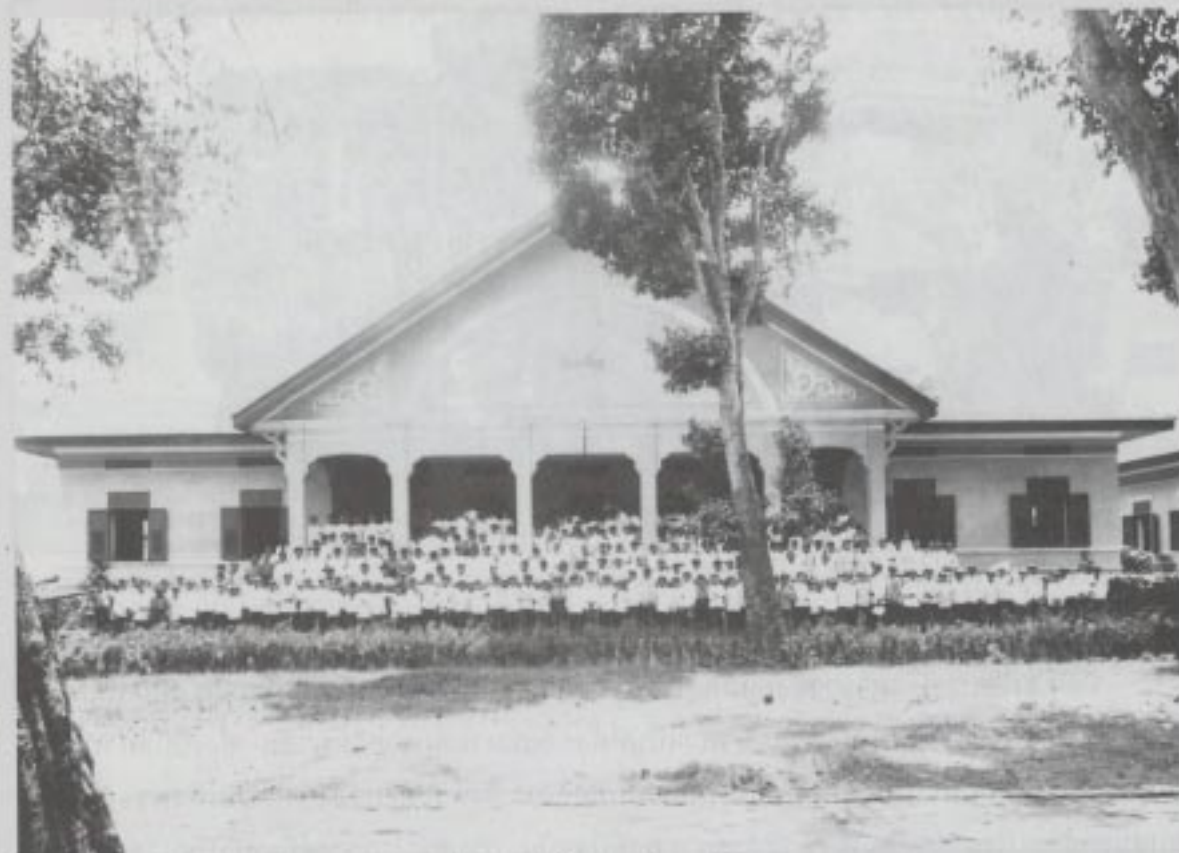
พระองค์เจ้าอรพิมพ์เทัญภาศ
ผู้ทรงบริจาคทรัพย์สร้างตึกอรพิมพ์



พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉายพระรูปกับสมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
และข้าราชการ ณ โรงพิมพ์แบบเรียนหลวง วัดบวรนิเวศวิหาร ตึกอรพิมพ์ โรงเรียนวัดบวรนิเวศ



โรงเรียนนุชนาควิทยาตามพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ
เป็นองค์ประธานเปิดโรงเรียนวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๔๖๘



ตึกอำนวยการ โรงเรียนวัดบวรนิเวศ



พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ เเลียบพระนคร
โดยกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
สมโภช ณ วัดบวรนิเวศวิหาร วันที่ ๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๔



พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ เเลียบพระนคร โดยกระบวน
พยุหยาตราทางสถลมารค ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ในพระราชพิธี
บรมราชาภิเษก วันที่ ๑ มีนาคม
พุทธศักราช ๒๔๖๘



พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ โดยกระบวนพยุหยาตราหน้าในพระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน
ณ วัดบวรนิเวศวิหาร พุทธศักราช ๒๔๗๒

ปัจจุบันวัดบวรนิเวศวิหารยังคงเป็นพระอารามหลวงที่มีความสำคัญเช่นในอดีต คือ เป็นสถานที่ประทับของพระราชวงศ์เมื่อทรงผนวช เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถานศึกษาชั้นสูงของสงฆ์ และในปัจจุบันยังเป็นที่ประทับของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบัน กรมศิลปากร ได้ขึ้นทะเบียนวัดบวรนิเวศวิหารและโบราณวัตถุสถานภายในพระอาราม เป็นโบราณวัตถุสถานสำคัญของชาติ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๖ ตอนที่ ๖๔ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๒